

Odmiana rzeczowników przez przypadki

- [Nominativs](#)
- [Genitivs](#)
- [Dativs](#)
- [Accusativs](#)
- [Ablativs](#)
- [Vocativs - użycie wołacza](#)

Nominativvs

CO TO TAKIEGO

Nominativvs to podstawowy przypadek w łacinie, odpowiada mianownikowi w języku polskim. Odpowiada na pytania „kto? co?” i pełni funkcję podmiotu w zdaniu. Poniżej prezentujemy odmiany najczęstszych deklinacji

1. Rzeczowniki zakończzone na **-vs** (rodzaj męski)

- Liczba pojedyncza : **-vs**
- Liczba mnoga: **-i**

Przykłady:

- **dominvs** (pan) → **domini**
- **gladivs** (miecz) → **gladii**
- **amicvs** (przyjaciel) → **amici**

2. Rzeczowniki zakończzone na **-a** (rodzaj żeński)

- Liczba pojedyncza: **-a**
- Liczba mnoga: **-ae**

Przykłady:

- **puella** (dziewczyna) → **puellae**
- **galea** (hełm) → **galeae**
- **via** (droga) → **viae**

3. Rzeczowniki zakończzone na **-vm** (rodzaj nijaki)

- Liczba pojedyncza: **-vm**
- Liczba mnoga: **-a**

Przykłady:

- **bellvm** (wojna) → **bella**
- **verbum** (słowo) → **verba**
- **pilvm** (oszczep) → **pila**

Genitivvs

Czyli co jest czyją własnością ..

Aby powiedzieć, że coś należy do jakiejś osoby użyjemy przypadku dopełniacza, czyli genitivusa.

Przykładowe sytuacje wynikają gdy będziemy chcieli powiedzieć

- ten namiot jest Titvsa
 - to jest contubernium Naso
 - to jest centuria Caciausa
- itd

Ponieważ własność kojarzy się z osobami. I taka jest nam szczególnie potrzebna właśnie w przypadku kiedy chcemy podpisać swój hełm, pancerz, worek, kubek ... cokolwiek.

Zatem zawężymy te lekcje do końcówek rzeczowników, które znajdujemy w imionach (czyli - A, - VS, O)

UWAGA ! Rzymianie podpisując własność.... **ZAWSZE** używają swoje imię postawione w dopełniaczu, czyli na kubku pojawi się napis : "Titusa" ... a nie "Titus"

I tak ... imiona, które kończą się w mianowniku I. poj na :

- **A** w dopełniaczu będą miały końcówkę **-AE**

Flavia - Flaviae, Agrippa - Agrippae, Lvcetia - Lvcetiae itd

- **VS** w dopełniaczu będą miały końcówkę **-I**

Bonvs - Boni, Caciaus - Caciai, Tvbvivs - Tvbvli itd

- **O** w dopełniaczu będą miały końcówkę **-ONIS**

Naso - Nasonis, Pollio - Pollionis, Optio - Optionis itd

Przykładowe zwroty :

- Centuria Caciai - setka Caciausa
- Contubernium Nasonis - drużyna Naso

- Tentorium Rogati - namiot Rogatvsa
- Gladius Lucretiae - Gladius Lukrecji :)

Dativus

Accvsativvs

CO TO TAKIEGO

Accvsativvs można nazwać odpowiednikiem polskiego biernika, odpowiada na pytania kogo? co?

LICZBA POJEDYNCZA

I tak ... słowa, które kończą się w mianowniku I.poj na :

- **A** w bierniku będą miały końcówkę - **AM**

np: hora - horam, Roma - Romam, cvlina - cvlinam, sitvla - sitvlam, lorica - loricam itd

Przykładowe zdania :

Ad Romam venite - do Rzymu przybywajcie

Ad cvlinam pergite - do kuchni maszerujcie

Ad mensam ! - do stołu !

Tvnicam date - podajcie tunikę

Sitvlam adportate - przyniescie garnuszek

Ad aqvam ! - do wody !

- **VM** w bierniku będą miały końcówkę - **VM**

np: lignvm - lignvm, pilvm - pilvm, sagvm - sagvm, templvm - templvm itd

Przykładowe zdania :

Ad templvm venite - do świątyni przybywajcie

Ad valetvdinarivm pergite - do szpitala maszerujcie

Ad tentorivm ! - do namiotu !

Ad signvm ! - do znaku !

Pocvlvm date - podajcie kubek

Lignvm adportate - przyniescie drewno opałowe

Signvm adportate - przyniescie signvm

- **VS** w bierniku beda miały koncowke - **VM**

np: gladivs - gladivm, cacabvs - cacabvm, baltevs - baltevm, decanvs - decanvm, campvs - campvm itd

Przykładowe zdania :

Ad campvm venite - na plac cwiczebny przybywajcie

Ad decanvm Bonvm pergite - do decanvsa Bonvsa pomaszierzujcie

Ad Cacaivm ! - do Kakaja !

Gladivm date - podajcie gladiusa

Cacabvm adportate - przyniescie gar

- **IS** w bierniku beda miały koncowke - **EM**

np: rvdīs - rvdem, svdīs - svdem, cratis - cratem, strigilis - strigilem, contvbernalis - contvbernalem, ignis - ignem, orbis - orbem, corbis - corbem, itd

Przykładowe zdania :

Ad ignem venite - do ognia przybywajcie

Ad contvbernalem Bonvm pergite - do członka twojego contvbernivm Bonvsa pomaszierzujcie

Ad orbem ! - do koła ! (formacja)

Rvdem date - podajcie rudisa

Ignem adportate - przyniescie ogień

- **V** w bierniku beda miały koncowke - **V**

np: cornv - cornv, gelv - gelv (śnieg), genv - genva (kolano) itd

Przykładowe zdania :

Cornv date - podajcie róg

- **O** w bierniku beda miały koncowke - **ONEM**

np: optio - optionem, ordo - ordinem, umbo - umbonem, tiro - tironem, scorpio - scorpionem, centvrio - centvrionem, pvgio - pvgionem, lectio - lectionem, oratio - orationes, calo - calonem itd

Przykładowe zdania :

Ad centvrionem spectate - na centuriona patrzcie się
Ad optionem venite - do optio przybywajcie
Ad tironem Varronem pergite - do tiro Varro pomaszerujcie
Ad ordinem ! - do szeregu !
Pvgionem date - podajcie pugio
Scorpionem adportate - przyniescie skorpiona

- **MEN** w liczbie mnogiej beda miały koncowke - **MEN**

np.: lvmen - lvmen, agmen - agmen, nomen - nomen, tegimen - tegimen, flvmen - flvmen

Przykładowe zdania :

Ad flvmen pergite - do rzeki pomaszerujcie
Ad agmen ! - do kolumny !
Lvmen date - podajcie światło
Tegimen adportate - przynieście pokrowiec na tarcze

Na zakończenie lista słów, które na potrzeby tej lekcji określimy jak posiadające nieregularną formę :

signifer - signiferem
vexilifer - vexiliferem
miles - militem
cornicen - cornicinem

LICZBA MNOGA

I tak ... słowa, które kończą się w mianowniku I. poj na :

- **A** w bierniku I. mnogiej beda miały koncowke - **AS**
(a w mianowniku I. mnogiej beda miały koncowke - AE)

np: lanterna - lanternas, sitvla - sitvlas, tvnica - tvnicas, lorica segmetata - loricas segmentatas itd

Przykładowe zdania :

Tvnicas date - podajcie tuniki
Sitvlas adportate - przyniescie garnuszki

- **VM** w bierniku beda miały koncowke - **A**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - A)

np: armvm - arma, lignvm - ligna, pilvm - pila, sagvm - saga, templvm - templa itd

Przykładowe zdania :

Ad arma ! - do zbroji !
Pocvla date - podajcie kubki
Cingvla adportate - przyniescie pasy

- **VS** w bierniku beda miały koncowke - **OS**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - I)

np: gladivs - gladius, cacabvs - cacabos, baltevs - balteos, decanvs - decanos, itd

Przykładowe zdania :

Ad decanos abite - do decanusow rozejsc sie
Gladius stringite - wyjmijcie gladiusy
Cacabos adportate - przyniescie gary

- **IS** w bierniku beda miały koncowke - **ES**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - ES)

np: rvdīs - rvdēs, svdīs - svdēs, cratis - crates, strigilis - strigiles, contvbernalis - contvbernales, itd

Przykładowe zdania :

Rvdēs date - podajcie rudisy
Crates adportate - przyniescie wiklinowe tarcze cwiczebne

- **V** w bierniku beda miały koncowke - **VA**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - VA)

np: cornv - cornva, gelv - gelva (śnieg), genv - genva (kolano) itd

Przykładowe zdania :

Cornva date - podajcie rogi

- **O** w bierniku beda miały koncowke - **ONES**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - ONES)

np: optio - optiones, umbo - umbones, tiro - tirones, scorpio - scorpiones, itd

Przykładowe zdania :

Vmbones mvndate - wyczyście umba
Scorpiones adportate - przyniescie skorpiony

- **MEN** w liczbie mnogiej beda miały koncowke - **MINA**
(a w mianowniku l.mnogiej beda miały koncowke - MINA)

np.: lvmen - lvmina, agmen - agmina, nomen - nomina, tegimen - tegimina itd

Przykładowe zdania :

Lvmina date - podajcie światła
Tegimina adportate - przynieście pokrowce na tarcze
Nomina dicite - powiedzcie (swe) imiona

Na zakonczenie lista słów, które na potrzebe tej lekcji okreslimy jak posiadajace nieregularna forme
:

signifer - signiferos
vexilifer - vexiliferos
miles - milites
cornicen - cornicines

Ablativvs

CO TO TAKIEGO

Ablativus to jeden z przypadków w łacinie, pełniący wiele funkcji składniowych. Skupimy się wyłącznie na dwóch jego zastosowaniach: określaniu miejsca oraz użyciu z przyimkami *cum* („z”) i *sine* („bez”).

1. Ablativvs okre?laj?cy miejsce

Ablativvs jest używany do wskazania miejsca, w którym coś się znajduje (odpowiada na pytanie „gdzie?”). Najczęściej występuje z przyimkami:

- **in** - w, na
- **svb** - pod

Konstrukcja:

przyimek + ablativus

Przykłady:

- **in vrbe** - w mieście
- **in silva** - w lesie
- **svb arbore** - pod drzewem

2. Ablativus z przyimkami „cum” i „sine”

Ablativus występuje obowiązkowo po niektórych przyimkach, m.in.:

- **cvm** - z (w znaczeniu „razem z kimś/czymś”)
- **sine** - bez

Konstrukcja:

przyimek + ablativus

Przykłady:

- **cum amico** - z przyjacielem
 - **cum pvella** - z dziewczyną
 - **sine aqua** - bez wody
 - **sine metv** - bez strachu
 - **sine problemate** - bez problemu ;)
-

Vocativus - użycie wołacza

O tym jak należy się do siebie zwracać?

W języku polskim normalne jest zwrócić się do kogoś zarówno w mianowniku, jak i wołaczem.
"Piotr podaj mi to piwo" lub "Piotrze podaj mi to piwo"

W łacinie wersja z mianownikiem (nominativusem) nie jest i nigdy nie była dopuszczalna. Jest równie głupia co powiedzieć np : "Piotrem podaj mi to piwo"

Pozostaje nam tylko i wyłącznie wołacz (vocativus)

W języku łacińskim odmieniamy wszystkie wyrazy jakie wołamy, czyli np: "Żołnierzu Marku .. "

Na szczęście tworzenie wołacza od mianowników jest dziecinnie proste.

ZASADA JEST NASTĘPUJĄCA:

- wyrazy kończące się na **"-vs"** zamieniamy na **"-e"** np : Maximvs - Maxime; Alatus - Alate; Severvs - Severe;

- wyrazy kończące się na **"-ivs"** obcinamy do **"-i"** np: Cacaivs - Cacai; Fvriivs - Fvri; Publivs - Publi;

- wyrazy kończące się na **cokolwiek innego pozostają bez zmian** np: Atia - Atia; Pollio - Pollio; Varro - Varro; Naso - Naso; Optio - Optio; Centurio - Centurio; Miles - Miles; Milites - Milites